

**УЧЕБНО – ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
ЗА ПРИЕМАНЕ НА УЧЕНИЦИ СЛЕД ЗАВЪРШЕН VII КЛАС**

I. Вид и времетраене на изпита

Изпитът е писмен, с продължителност 3 астрономически часа.

II. Формат на изпита

Равнището на компетентностите на седмокласниците се проверява чрез тест.

Тестът се състои от два компонента:

- тестови задачи по български език и литература;
- задача за създаване на текст.

Единият компонент съдържа 50 задачи по български език и по литература. Задачите са два вида: със структуриран отговор с четири възможности за отговор, от които само един е верният, и с кратък свободен отговор.

Всеки верен отговор се оценява с 1 или с 2 точки.

Време за работа – 1 час и 45 минути.

Максимален брой точки – 75.

Другият компонент е създаване на преразказ върху неизучаван художествен текст от българската литература, като се изпълнява определена дидактическа задача.

Време за работа – 1 час и 15 минути.

Максимален брой точки – 25.

Общ брой точки от изпита – 100.

III. Учебно съдържание

Български език

- Текст и признаци на текста;
- Думата като езикова единица;
- Части на речта;
- Дума и контекст;
- Художествен текст. Метафорична употреба на езикови средства;

- Публицистичен текст. Международна културна лексика. Обществено-политическа лексика;
- Лексикална и граматическа съчетаемост на думите;
- Неметафорична и метафорична употреба на думите в речта;
- Емоционално-оценъчна и експресивна лексика;
- Употреба на фразеологични словосъчетания;
- Части на изречението;
- Съчинително и подчинително свързване в простите и в сложните изречения;
- Строеж на простото изречение. Съставно сказуемо. Сказуемо определение. Приложение;
- Видове прости изречения по състав. Непълни изречения. Глаголни и безглаголни (именни) изречения. Лични и безлични изречения;
- Обособени части в изречението. Синтактична синонимия. Пунктуация;
- Вметнати части на изречението. Пунктуация;
- Видове сложни изречения: сложни съчинени, сложни съставни и сложни смесени. Пунктуация;
- Цитиране и цитат. Грешки при цитиране;
- Самостоятелни и несамостоятелни думи. Назоваващи и заместващи думи. Правопис;
- Сложни глаголни времена: минало неопределено, минало предварително, бъдеще време в миналото;
- Съвместна употреба на глаголните времена;
- Наклонение на глагола. Употреба на наклоненията в зависимост от речевата ситуация;
- Морфемен състав на думата. Типове правописни грешки;
- Звук. Звукови промени в българския език. Правопис.

Задачите по български език в изпитния тест измерват знанията и уменията на учениците, придобити в обучението по български език до VII клас включително.

Литература

Задачите по литература в изпитния тест са върху следните автори и творби, включени в учебната програма за VII клас:

Любен Каравелов - „Мамино детенце“
 Христо Ботев - „На прощаване в 1868 г.“
 Иван Вазов - „Немили-недраги“,
     „Една българка“,
     „Опълченците на Шипка“,
     „Българският език“
 Алеко Константинов - „До Чикаго и назад“
 Елин Пелин - „Ангелинка“
 Йордан Йовков - „По жицата“

IV. Оценявани компетентности (знания и умения)

- Знае и умее да прилага граматичната норма на съвременния български книжовен език;
- Знае и умее да прилага правописната норма на книжовния български език;
- Знае и умее да прилага пунктуационната норма на съвременния български книжовен език;
- Знае и умее да прилага лексикалната норма на съвременния български книжовен език;
- Умее да възприема смисли и да извлича информация от текстове, функциониращи в комуникативната практика;
- Умее да подбира и съчетава езикови средства с оглед на комуникативната ситуация;
- Умее да създава текст съобразно жанровите особености на преразказа;
- Умее да изпълнява конкретна дидактическа задача върху зададен текст;
- Умее езиково да оформя текст, съобразно нормите на съвременния български книжовен език;
- Умее графично да оформя текст;
- Познава общозадължителните литературни творби от учебната програма за VII клас в т. ч. съдържанието, историческия контекст на създаването им, авторството и жанровите им характеристики;
- Разбира и умее да тълкува конкретна литературна творба, като определя темата и разчита идейно-нравствените ѝ послания;
- Знае и използва непротиворечиво литературните термини, заложиени в учебните програми до VII клас вкл.;
- Познава и осмисля художествената функция на текстовите структури, структурните елементи и на фигурите на езика.